

Nuorašas
Skundas Nr. IBPS-V-678970/2020
Procesinio sprendimo kategorija:
2.2.1.4.2.; 2.14.4.

VILNIAUS APYGARDOS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. balandžio 9 d.
Vilnius

Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja Jurgita Kolyčienė, teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo pareiškėjo Aurimo Drižiaus skundą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. kovo 2 d. nutarties, kuria atmestas jo skundas dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros Ketvirtojo skyriaus 2020 m. vasario 3 d. prokurorės nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, panaikinimo.

Teismas

n u s t a t ė:

I. Priimtų sprendimų esmė

1. Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūroje buvo gautas Aurimo Drižiaus pareiškimas skundas „Dėl prezidentūros patarėjo Aisčio Zabarausko šmeižto „Laisvo laikraščio“ atžvilgiu“, kuriame nurodyta, jog Lietuvos Respublikos Prezidento atstovas spaudai A. Zabarauskas 2019 m. birželio 18 d. raštu (elektroniniu laišku) informavo pareiškėją, kad šis daugiau nebus įleidžiamas į Lietuvos Respublikos Prezidento spaudos konferencijas ir negalės uždavinėti klausimų Lietuvos Respublikos Prezidentui, t. y., buvo apribotos A. Drižiaus, kaip žiniasklaidos atstovo, teisės dirbti savo darbą. Tokio sprendimo priežastimi buvo nurodytas pareiškėjo atstovaujamo leidinio – „Laisvo laikraščio“ figūravimas Valstybės saugumo departamento ataskaitose. Lietuvos Respublikos Prezidento vyriausiasis patarėjas, Komunikacijos grupės vadovas A. Zabarauskas vėliau A. Drižiui atsiųstame oficialiame dokumente – 2019 m. lapkričio 20 d. rašte Nr. 1D-3839 nurodė, kad A. Drižiaus prašymas suteikti akreditaciją buvo išnagrinėtas ir atmestas, nes Vadovybės apsaugos departamentas (toliau – VSD) prie Vidaus reikalų ministerijos pateikė Žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos išvadas, jog pareiškėjas 2014 metais šios komisijos buvo baustas dėl sistemingai ir sąmoningai skleistų teiginių, kurie žeidė ir rodė nepagarbą, žemino Lietuvos valstybę. Pasak A. Drižiaus, 2019 m. lapkričio 20 d. rašte nurodyti teiginiai yra visiškai išgalvotos, tikrovės neatitinkančios ir šmeižiančios žinios, kurias A. Zabarauskas paskleidė apie pareiškėją. Šios

Nuorašas tikras

šmeižikiškos žinios buvo paskelbtos interneto portaluose „ekspertai.eu“ ir „laisvaslaikrastis.lt“. Minėtame rašte nurodydamas tikrovės neatitinkančius faktus, A. Zabarauskas sąmoningai paskleidė apie pareiškėją tikrovės neatitinkančią informaciją, kuri jį paniekino, pakirto pasitikėjimą juo ir tai atitinka Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 154 straipsnyje aprašytos nusikalstamos veikos – šmeižimo – sudėtį. Pareiškėjas prašė dėl šio įvykio pradėti ikiteisminį tyrimą ir pripažinti jį nukentėjusiuoju. Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 4-ojo skyriaus (toliau – Prokuratūra) 2020 m. vasario 3 d. prokurorės nutarimu atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą, nes nurodyti A. Zabarausko veiksmai neatitinka visų būtinų BK 154 straipsnyje aprašytos nusikalstamos veikos sudėties požymių. Pareiškėjas su Prokuratūros nutarimu nesutiko ir pateikė skundą ikiteisminio tyrimo teisėjui.

2. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. kovo 2 d. nutartimi pareiškėjo skundas atmestas. Teismas nurodė, kad Prokuratūra visiškai pagrįstai konstatavo, jog nagrinėjamu atveju nėra BK 154 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos požymių, kadangi A. Zabarausko veikoje nėra esminio ir būtino veikos kvalifikavimui požymio – informacijos paskleidimo. A. Zabarauskas neatliko jokių veiksmų, kad pareiškėjo nurodomame rašte esanti informacija taptų žinoma tretiesiems asmenims, nes raštas buvo adresuotas išimtinai pačiam pareiškėjui. Teismas taip pat pažymėjo, kad aplinkybė, jog raštą, kurio turinį adresatas vertina kaip neatitinkančią tikrovės pasirašė keli asmenys, negali būti laikoma informacijos paskleidimu. Teismas taip pat nurodė, kad A. Zabarauskas negalėtų būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 154 straipsnio 2 dalį, nes A. Zabarausko rašte esančia informacija A. Drižius nebuvo apkaltintas sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo padarymu.

II. Skundo argumentai ir prašymai

3. Skundu pareiškėjas prašo panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. kovo 2 d. nutartį bei pradėti ikiteisminį tyrimą dėl šmeižto, o A. Drižių pripažinti nukentėjusiuoju.
- 3.1. Skunde nurodo, kad išgalvotos, tikrovės neatitinkančios žinios, kurias valstybės tarnautojas A. Zabarauskas paskleidė apie pareiškėją buvo paskelbtos naujienų portale „ekspertai.eu“ ir portale „laisvaslaikrastis.lt“, o jas perskaitė tūkstančiai žmonių. Dėl neteisėto A. Zabarausko elgesio kreiptasi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, kur pradėta administracinė byla. Vilniaus apygardos administracinis teismas A. Zabarausko minimą žinių šaltinį VSD patraukė trečiuoju asmeniu ir nurodė pateikti atsakymą dėl skunde minimų aplinkybių. VSD, susipažinęs su pareiškėjo A. Drižiaus skundu ir visa su ginču susijusia medžiaga administracinėje byloje, informavo, kad jokių duomenų apie pareiškėją neturi ir niekada nebuvo teikęs Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai. Tokiu būdu VSD patvirtino, kad prezidentūros tarnautojas A. Zabarauskas sąmoningai išgalvojo ir paviešino šmeižikiškas žinias, norėdamas pagrįsti savo neteisėtą sprendimą nesuteikti akreditacijos.
- 3.2. Skunde pažymima, jog atsakomybė pagal BK 154 straipsnį atsiranda, jei tikrovės neatitinkančią ir kito žmogaus garbę ir orumą žeminančią ar niekinančią informaciją skleidžiantis asmuo (kaltininkas) veikia tiesiogine tyčia. Prezidentūros tarnautojas A. Zabarauskas išgalvojo tyčia šmeižiančius dalykus, juos surašė į savo pažymą, ir persiuntė ją kitai prezidentūros darbuotojai D. Šalkuvienei, kuri taip pat pasirašė minėtą melagingą ir šmeižikišką informaciją. Tokiu būdu minėta šmeižikiška pažyma buvo paviešinta – t. y. ji buvo perduota bent vienam trečiajam asmeniui. Iki šiol neaišku, kas iš jų – D. Šalkuvienė ar A. Zabarauskas pirmas sugalvojo pateikti šį šmeižtą kaip Vadovybės apsaugos departamento medžiagą, tačiau akivaizdu, kad tik pradėjus ikiteisminį tyrimą, būtų galima nustatyti, kas ir kodėl sugalvojo ir paskleidė tikrovės neatitinkančią informaciją. Vilniaus miesto apylinkės teismas nutarė nepradėti ikiteisminio tyrimo A. Zabarausko atžvilgiu, nes neva jis nepaskleidė tikrovės neatitinkančios informacijos, o tik persiuntė tiesiogiai A. Drižiui. Nors ant

minėto A. Zabarausko rašto yra ir kitos prezidentūros darbuotojos D. Šalkuvienės parašas, tačiau teismas nusprendė, kad minėtas A. Zabarausko raštas vis tiek nebuvo išplatintas. Toks teismo sprendimas prieštarauja susiformavusiai teismų praktikai. Šmeižimo objektyvioji pusė (informacijos paskleidimas), objektyviosios pusės požymis – tikrovės neatitinkančios informacijos (žinios), galinčios paniekinti ar pažeminti kitą žmogų arba pakirsti pasitikėjimą juo, perdavimas bent vienam trečiajam asmeniui. Valstybės tarnautojas A. Zabarauskas tyčia, žinodamas, kad jo oficialiame dokumente paskleista informacija neatitinka tikrovės ir žemina A. Drižių, ją paskleidė. Būtina pradėti ikiteisminį tyrimą, kad būtų nustatyta, kas pateikė A. Zabarauskui tokią informaciją, ir nustatyti, ar jis ne pats ją išgalvojo. Jeigu paaiškės, kad niekas tokios informacijos jam neteikė, o jis pats ją išgalvojo, bus akivaizdu, kad tai jo sąmoningai išgalvotas šmeižtas.

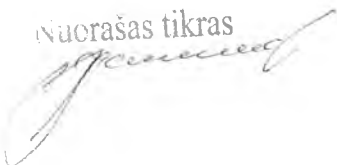
4. Atsiliepimų į skundą negauta

III. Aukštesniojo teismo argumentai ir teisinės išvados

Skundas atmetamas.

5. BPK 2 straipsnis įpareigoja prokurorą bei ikiteisminio tyrimo pareigūnus reaguoti į kiekvieną informaciją apie galimai padarytą nusikalstamą veiką ir atlikti visus reikalingus proceso veiksmus bei priimti visus reikalingus sprendimus, kad nusikalstama veika būtų atskleista. BK 2 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamojo įstatymo numatytą nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėtį. Ikitisminis tyrimas turi būti pradėtas remiantis ne subjektyviu situacijos įvertinimu, o tik esant objektyvioms aplinkybėms, atskleidžiančioms, kad buvo įvykdyta nusikalstama veika. Sprendžiant ikiteisminio tyrimo pradėjimo klausimą preliminarus duomenų atitikimas baudžiamajame įstatyme išdėstyti nusikalstamų veikų dispozicijoms yra būtinas. Baudžiamasis procesas yra išimtinio pobūdžio priemonė, todėl gali būti pradėtas tik esant rimtam pagrindu ir nusikalstamos veikos sudėčiai.
6. Vadovaujantis BPK 168 straipsnio 1 dalimi, prokuroras gali atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, kai nurodyti duomenys apie nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi ar yra aiškios BPK 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės. BPK 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, jog baudžiamasis procesas negali būti pradėtas, jeigu nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių, t. y. prokuroras vertina pareiškime nurodytas aplinkybes, taip pat ir tai, ar konkrečioje situacijoje apskritai yra pagrindas kalbėti apie baudžiamąją atsakomybę. Nagrinėjamu atveju prokuroras nustatė, kad A. Zabarausko veiksmais informacija nebuvo paskleista (A. Zabarausko raštas buvo adresuotas išimtinai pačiam pareiškėjui, o rašto turinys interneto portaluose buvo išplatintas ne A. Zabarausko iniciatyva), todėl nesant nusikalstamos veikos sudėties būtinojo požymio, baudžiamasis procesas negali būti pradėtas. Prokuratūros išvadai pritarė ir apylinkės teismas, nutartį grindęs panašiais argumentais. Apeliacinės instancijos teismas visiškai sutinka tiek Prokuratūros nutarime, tiek su ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartyje išdėstytais argumentais. Šiais ankstesniais sprendimais iš esmės atsakyta į visus pareiškėjo skundų argumentus.
7. Skunde teigiama, kad tikrovės neatitinkanti informacija buvo išplatinta, nes A. Zabarausko rašte surašytus duomenis matė ir dokumentą pasirašiusi prezidentūros darbuotoja D. Šalkuvienė (tokiu būdu informacija buvo perduota trečiajam asmeniui). Šis skundo argumentas yra nepagrįstas. Aukštesnės instancijos teismas pažymi, kad nagrinėjamu atveju rašte pateikta informacija D. Šalkuvienei nebuvo perduota kaip trečiajam asmeniui, šią informaciją ji sužinojo atlikdama tiesiogines savo darbo funkcijas. D. Šalkuvienė yra prezidentūros darbuotoja, kuri eina vyriausiosios specialistės pareigas. Iš pateikto Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos 2019 m. lapkričio 20 d. rašto, matyti, kad D. Šalkuvienė buvo šio rašto rengėja, surašiusi minėtą dokumentą, kurį savo

Parašas tikras

parašu patvirtino ir A. Zabarauskas. Tai, kad tam tikro pobūdžio informacija asmeniui tampa žinoma vykdant tarnybinę užduotį ir atliekant savo pareigas, negali būti laikoma informacijos paskleidimu.

8. Pareiškėjo skunde didelis dėmesys skiriamas informacijos neatitikimo tikrovei pagrindimui. Apeliacinės instancijos teismas pažymi, kad nenustačius informacijos paskleidimo fakto (esminio nusikalstamos veikos sudėties požymio), aplinkybės dėl informacijos šmeižikiško pobūdžio neturi reikšmės nusikalstamos veikos inkriminavimui. Apygardos teismas neanalizuoja ar A. Zabarausko rašte esanti informacija buvo šmeižikiško pobūdžio, nes ši aplinkybė neturi prasmės, kadangi rašte buvusi informacijos A. Zabarauskas neišplatino ir nepadarė BK 154 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos BPK 442 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teismas

n u t a r i a:

pareiškėjo Aurimo Drižiaus skundą atmesti ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. kovo 2 d. nutartį.

Nutartis galutinė ir neskundžiama.

Jurgita Kolyčienė

Jurgita Kolyčienė